

Nr 11

*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner
angående extra avdrag vid beskattning av folkpensionärer m. fl.*

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 155 av herrar *Eskilsson* och *Yngve Nilsson* samt II: 204 av fröken *Wetterström m. fl.* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring av 50 § 2 mom. fjärde stycket kommunalskattelagen, att skattskyldig, vars inkomst helt eller till väsentlig del utgjorts av folkpension eller av bidrag som avses i lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn, skall — därest särskilda omständigheter icke till annat föranleda — anses ha haft sådan nedsatt skatteförmåga som berättigar till extra avdrag; samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga författningsändringar».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 204.

Enligt gällande skattelagstiftning är folkpensionsförmåner av olika slag liksom bidrag, som utgår enligt lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn, att hänföra till skattepliktig inkomst. Emellertid har särskilda bestämmelser om extra avdrag för nedsatt skatteförmåga meddelats. Enligt 50 § 2 mom. kommunalskattelagen skall sålunda skattskyldig, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgörs av folkpension eller änke- eller änklingsbidrag, därest särskilda omständigheter icke till annat föranleder, anses ha sådan nedsatt skatteförmåga, som berättigar till extra avdrag. I anvisningarna till nämnda paragraf stadgas, att om skattskyldig varit för sin försörjning helt beroende av vad han i form av folkpension eller änke- eller änklingsbidrag uppburit, den taxerade inkomsten regelmässigt bör minskas med ett belopp motsvarande vad han sålunda uppburit, dock högst 3 000 kronor. Om skattskyldig åtnjutit jämväl annan inkomst än folkpension eller änke- eller änklingsbidrag, men pensionen eller bidraget likväl utgjort den huvudsakliga delen av hans inkomst, bör den skattskyldige regelmässigt medgivas ett med hänsyn till omständigheterna jämkat avdrag för nedsatt skatteförmåga. Därest folkpensionen eller änke- eller

änklingsbidraget icke uppgått till minst hälften av den sammanlagda inkomsten, bör avdrag, som ovan sägs, medgivas allenast då särskilda skäl därtill föranleder. Samma bestämmelser gäller efter en år 1957 vidtagen ändring i 9 § 2 mom. förordningen om statlig inkomstskatt vid taxering till sådan skatt.

Av innehållet i *de förevarande motionerna* torde här få återges följande.

Motionärerna framhåller till en början att som gällande bestämmelser utformats torde skattskyldig, som endast åtnjuter folkpension, bli helt befriad från skatt. Å andra sidan lär bestämmelserna i allmänhet tolkas så, att skattskyldig som vid sidan av folkpensionen har en inkomst överstigande denna inte skall få något som helst extra avdrag. I mellanliggande fall — där s. k. sidoinkomst alltså finnes, men denna inte når upp till ett belopp överstigande folkpensionen — torde extra avdrag beviljas med varierande belopp och med lägre belopp ju högre sidoinkomsten är.

Det förhållandet, att det extra avdraget sålunda minskas allteftersom sidoinkomsten stiger, medför att marginalskatten å en ökning av sidoinkomsten blir särskilt stor. Detta påverkar i många fall den skattskyldiges intresse att genom extra arbete försöka öka sin inkomst, helst som gällande bestämmelser rörande de inkomstprövade kommunala bostadstilläggen innebär, att också dessa reduceras vid ökad sidoinkomst. Reduktionen av det extra avdraget i händelse av viss sidoinkomst kan även komma att verka hårt beträffande personer som åtnjuter tjänstepension eller familjepension med relativt blygsamt belopp, särskilt om sådan pension inte är värdebeständig.

Olika möjligheter finns att komma till rätta med föreliggande problem. Ett sätt är att alltid göra folkpensionen skattefri. En sådan lösning är emellertid principiellt föga tilltalande och skulle sannolikt leda till ett ganska betydande inkomstbortfall, särskilt sedan den beslutade folkpensionshöjningen trätt i kraft.

En annan möjlighet är att, i likhet med vad som förekommer i vissa andra länder, medgiva ett fast extra avdrag sedan den skattskyldige nått viss ålder. En sådan lösning synes emellertid knappast kunna komma i fråga innan en utredning först företagits för att utrona storleken av skattebortfallet därigenom.

Den möjlighet som då återstår synes vara att i någon mån modifiera den bestämmelse som säger, att folkpensionär skall anses ha nedsatt skatteförmåga, därest hans inkomst »helt eller till huvudsaklig del» utgjorts av folkpension. Vad som därvid torde kunna komma i fråga är att utbyta ordet »huvudsaklig» mot något mindre inskränkande. Motionärerna förordar att detta ord ersättes med t. ex. »väsentlig», vilket skulle ge beskattningsmyndigheterna något vidgade möjligheter att efter individuell prövning medgiva extra avdrag.

Utskottet

Sedan länge har funnits möjlighet för beskattningsnämnderna att utöver ortsavdrag bevilja ett extra avdrag, maximerat till beloppet, i de fall då skatteförmågan till följd av särskilda omständigheter varit väsentligen nedsatt. Såsom sådana omständigheter har bl. a. angivits långvarig sjukdom och ålderdom.

Sedan 1946 års folkpensionsreform genomförts befanns de angivna reglerna om extra avdrag vid beskattningen böra kompletteras med särskilda bestämmelser rörande folkpensionärer. Förslag härom framlades till 1948 års riksdag i propositionen nr 224, vilken antogs av riksdagen. Innebörden av bestämmelserna, som sedan införandet undergått vissa detaljändringar, är att folkpensionär som för sin försörjning varit helt beroende av folkpensionen bör, därest särskilda förhållanden icke till annat föranleder, medgivas så stort extra avdrag — dock givetvis högst 3 000 kronor — som motsvarar folkpensionen. Om den skattskyldige åtnjuter jämväl annan inkomst än folkpension, men pensionen dock utgjort den huvudsakliga delen av hans inkomst, bör ett med hänsyn härtill jämkat avdrag medgivas. Att mera i detalj angiva hur avdraget i sistnämnda fall bör avvägas, ansågs under förarbetena till lagstiftningen däremot icke böra ifrågakomma. Det uttalades bl. a. av föredragande departementschefen att därest beskattningsnämnderna lämnades i viss mån fria händer vid fastställandet av ifrågavarande avdrag, erforderlig hänsyn kunde tas till alla omständigheter, som över huvud var ägnade att inverka på skatteförmågan. Därest vederbörande folkpensionär t. ex. mot låg avgift vistades å anstalt, kunde således avdraget i lämplig mån reduceras. Vidare borde beskattningsnämnderna låta sig angeläget vara att i sådana fall, då en folkpensionärs sidoinkomst medfört en lika stor minskning av hans pensionsförmåner, så avväga det extra avdraget att det ytterligare inkomstförvärvet icke ytterst blev för honom förlustbringande. I författningstexten har riktlinjer givits för det fallet att folkpensionen varit mindre än sidoinkomsten; extra avdrag bör i så fall medges endast om särskilda skäl föranleder därtill.

Syftet med de särskilda reglerna för folkpensionärer är att i princip tillförsäkra dessa rätt till skattelindring om folkpensionen utgör den huvudsakliga inkomsten. Någon prövning i det enskilda fallet för att utröna om skatteförmågan varit nedsatt till följd av ålderdom eller sjukdom eller av annan dylik anledning behöver således ej ske i normalfallet. Även föreskriften att det extra avdraget bör upphöra då sidoinkomsten överstiger folkpensionen avser normalfallet. Mot denna föreskrift synes i och för sig ej berättigade invändningar kunna göras, allra minst som efter prövning i det enskilda fallet avdrag kan ges om särskilda förhållanden föreligger. Hänsyn kan därvid tas till sådana utgifter som sammanhänger med ålderdom eller sjuklighet. Enligt utskottets uppfattning erbjuder nu gällande regler tillräckliga möjligheter att beakta de särskilda förhållanden, som i beskattningshänseende

föreligger beträffande folkpensionärer. Såvitt utskottet kunnat finna skulden av motionärerna förordade ändringen i 50 § 2 mom. kommunalskattelagen knappast leda till vidgad skattefrihet för folkpension. Som av det förut återgivna departementschefsuttalandet framgår har avsikten vid bestämmelsernas införande varit att beakta just sådana fall, som motionärerna har i åtanke. De av motionärerna framförda synpunkterna synes därför kunna vinna beaktande redan med nu gällande avdragsregler. Utskottet anser att motionerna icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 155 av herrar Eskilsson och Yngve Nilsson samt II: 204 av fröken Wetterström m. fl. om extra avdrag för vissa folkpensionärer m. fl. vid beskattningen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 mars 1959

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Eriksson, Snygg, Spetz, Söderquist, Oscar Carlsson, Bengtson, Wårnberg, Hellebladh, Yngve Nilsson och Mattsson; samt

från andra kammaren: herrar Ericsson i Kinna, Kollberg, Magnusson i Borås, Gustafson i Göteborg, Wiklund, Engkvist, Asp, Darlin, Andersson i Essvik och Eriksson i Bäckmora.